

ГИМНАЗИЈА

РАЗРЕД: ПРВИ

СМЈЕР: ОПШТИ, ДРУШТВЕНО-ЈЕЗИЧКИ, ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ И РАЧУНАРСКО-ИНФОРМАТИЧКИ

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЛАТИНСКИ ЈЕЗИК

Годишњи број часова: 72

Седмични број часова: 2

СВРХА НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

Сврха учења латинског језика је развијање код ученика језичко-мисаоне способности изражавања, оспособљавање за самостално и стваралачко мишљење, те стварање увида у римску културу и њен допринос у обликовању данашње европске цивилизације. Стварање спознаје о повезаности античке културе са савременим искуством и прихватање хуманистичких вриједности.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Општи циљ наставе латинског језика је упознати ученике са језичком структуром латинског језика и његовом употребом. Оспособити ученике да разумију лакше латинске текстове и да их преводе на матерњи језик. Указати на цивилизацијско окружење у којем се латински језик развијао и појаснити улогу и значај латинског језика у савременом образовању, науци и култури.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Савладавање основних правила латинске граматике (деклинације и конјугације) и развијање способности препознавања појединих облика и анализе латинских реченица.

Унапређење способности уочавања језичких законитости и поређења са матерњим и страним језицима ради развијања језичке компетенције.

Разумијевање и употреба основног латинског вокабулара и овладавање правилним изговором латинских ријечи, те препознавање и правилна употреба латинских фраза и изрека у свакодневном говору и писању.

Коришћење латинског језика за разумијевање стручне терминологије у различитим научним областима.

Упознавање са основним митолошким, историјским и књижевним текстовима античког доба.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ

1. Писмо и изговор
2. Врсте ријечи
3. Деклинација
4. Конјугација
5. Непромјењиве врсте ријечи

Наставна тема: Писмо и изговор			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - критички анализира настанак и развој римске државе, латинског језика и писма; - класификује гласове; - утврди тачност изговора латинских ријечи у складу с правилима традиционалног изговора; - вреднује сопствени и туђи изговор кориштењем критеријума тачности; - разликује класичан и традиционалан изговор. 	<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - истражити како су најстарији облици латинског писма повезани с најранијим периодима римске државе, као и како је развој римске државе утицао на развој латинског језика; - разликовати основне карактеристике традиционалног и класичног изговора (кроз читање текста); - утврдити разлику између традиционалног и класичног изговора; - слушати туђе читање (другова из одјељења) и процјењивати тачност; - сам себе снимати док чита и процјењивати сопствени изговор. 	<p>Предмет:</p> <p>Историја</p> <p>Српски језик и књижевност</p> <p>Енглески језик</p>	<p>Тема:</p> <p>Стари Рим</p> <p>Комуникација и језик</p> <p>Акцентологија</p> <p>Језичка слика свијета и мјесто српског језика међу свјетским језицима</p> <p>Фонетика и фонологија (са морфофонологијом)</p> <p>Society (индоевропски језици)</p>

Наставна тема: Врсте ријечи			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује промјењиве и непромјењиве врсте ријечи; - рашчлани именске и глаголске категорије; - утврди функције различитих врста ријечи у реченици (нпр. која ријеч врши службу субјекта, објекта и предиката итд.); - аргументује зашто нека ријеч припада одређеној врсти и како њена употреба утиче на значење реченице. 	<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на основу задатих латинских реченица класификовати промјењиве и непромјењиве врсте ријечи; - рашчланити дату латинску реченицу на именске и глаголске категорије, означавајући сваку категорију и објашњавајући њену функцију у реченици; - на основу задатих реченица у којима су означене одређене ријечи, наводити аргументе зашто нека ријеч припада одређеној врсти ријечи и како њена употреба мијења значење реченице; - дискутовати у паровима или групама о томе зашто су одређене ријечи у реченици неопходне за јасно преношење значења. 	<p>Предмет:</p> <p>Српски језик и књижевност</p> <p>Италијански језик</p> <p>Њемачки језик</p> <p>Музичка култура</p> <p>Ликовна култура</p>	<p>Тема:</p> <p>Комуникација и језик Фонетика и фонологија (са морфофонологијом) Језичка култура</p> <p>Benvenuti Famiglia e amici Scuola e lavoro Tempo libero Casa/Appartamento</p> <p>Језици</p> <p>Музика праисторије и старог вијека</p> <p>Умјетност старог вијека</p>

Наставна тема: Деклинација			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - формулише правила о подјели именица по деклинацијама; - анализира сличности и разлике система падежа у српском и латинском језику; - утврди морфолошку структуру именица, придјева, замјеница и бројева кроз упоређивање облика различитих деклинација; - дефинише функцију падежа унутар синтагми и реченица; - процјењује исправност употребе деклинацијских облика у конкретним реченицама; - наведе аргументе за избор одређеног деклинацијског облика у складу с граматичким правилима и контекстом; - анализира разлику у употреби личних, показних, присвојних и односних замјеница; - утврди тачност замјеничких облика у превођењу реченица; - састави реченице са замјеницама које мијењају субјекте и објекте у датим реченицама; - утврди слагање придјева са именицом у роду, броју и падежу; 	<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - одредити на основу понуђених именица припадност деклинацији; - означити све именице, придјеве и замјенице у тексту и одредити деклинацију, род, број и падеж; - упоређивати деклинације, уз коментарисање правила и изузетака; - процјењивати граматичку тачност реченица, уз образложење; - класификовати замјенице по врсти и падежима у понуђеној табели; - исправљати грешке у реченици (погрешно наведене замјенице); - описивати неку личност, користећи различите врсте замјеница; - повезати именицу са правилним обликом придјева; - разликовати придјеве различитих деклинација; - диференцирати различите степене поређења; - преиспитивати различите степене придјева у реченицама; - креирати кратак састав у коме користи правилну, суплетивну и описну компарацију придјева; 	<p>Предмет:</p> <p>Српски језик и књижевност</p> <p>Енглески језик</p> <p>Италијански језик</p> <p>Француски језик</p> <p>Њемачки језик</p> <p>Биологија</p>	<p>Тема:</p> <p>Фонетика и фонологија (са морфофонологијом) Раслојавање језика Увод у тумачење књижевности Књижевност старог вијека</p> <p>Health (здравље, компарација) Society (замјенице)</p> <p>Benvenuti Famiglia e amici Scuola e lavoro Tempo libero Casa/Appartamento</p> <p>Представљање</p> <p>Језици</p> <p>Организми ниже тјелесне организације Систематика и разноврсност биљака, Физиологија биљака и животиња Основи биологије ћелије</p>

<ul style="list-style-type: none"> - рашчлани придјеве I и II, те III деклинације; - креира описе личности, предмета или мјеста користећи различите придјеве; - разликује значење и употребу позитива, компаратива и суперлатива; - креира реченице у којима ће правилно користити сва три степена поређења, водећи рачуна о слагању придјева с именицом; - повеже суплетивну компарацију са матерњим језиком; - разликује основне и редне бројеве; - објасни како су се бројеви користили у Старом Риму (бројеви у годинама, датумима, војсци..); - утврди правилну употребу бројева у различитим латинским текстовима. 	<ul style="list-style-type: none"> - анализирати текстове и идентификовати бројеве. 	<p>Историја</p> <p>Географија</p> <p>Музичка култура</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Култура религија</p>	<p>Стари Рим</p> <p>Опште физичко – географске одлике земље (рачунање времена, календар)</p> <p>Музика праисторије и старог вијека</p> <p>Умјетност старог вијека</p> <p>Структура и функције религије (римска митологија)</p>
--	--	---	--

Наставна тема: Конјугације			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни основне морфолошке категорије вербалне промјене (времена, стања, глаголске основе, гл. начини, глаголска имена); - разликује конјугације; 	<p>Ученик ће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликовати и сортирати глаголе по конјугацијама; - објаснити добијање основа; - диференцирати наставке за актив и пасив; 	<p>Предмет:</p> <p>Српски језик и књижевност</p>	<p>Тема:</p> <p>Фонетика и фонологија (са морфофонологијом)</p>

<ul style="list-style-type: none"> - правилно наведе глагол у четири облика; - протумачи тематску и атематску промјену глагола и глагола 3. конјугације на –іо; - рашчлани основе од којих се граде времена; - изведе индикатив свих времена презентске основе у активу и пасиву; - изведе индикатив свих времена перфекатске основе у активу; - изведе индикатив свих времена од партиципске основе; - препозна помоћни глагол <i>esse</i> у индикативу свих времена; - упореди императив презента и императив футура. 	<ul style="list-style-type: none"> - рашчлањивати тематску и атематску промјену; - повезивати глаголе са осталим реченичким дијеловима; - анализирати и преводити глаголе у реченицама; - креирати реченице са употребом глагола, глагола <i>esse</i> и императивом I, II; - процјењивати тачност употребе глагола у реченицама. 	Енглески језик	Science and technology
		Француски језик	Представљање
		Њемачки језик	Језици Људи и земље
		Историја	Стари Рим
		Хемија	Материја Атомска структура материје Периодни систем елемената Киселине, базе и соли Метали Неметали

Наставна тема: Непромјењиве врсте ријечи			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
Ученик ће бити способан да: <ul style="list-style-type: none"> - идентификује прилог у реченици; - упореди латински прилог са њиховим облицима у српском и другим језицима; - формулише како се гради позитив, компаратив и суперлатив прилога; 	Ученик ће: <ul style="list-style-type: none"> - упоређивати прилог са придјевом и креира компаратив и суперлатив; - просуђивати и класификовати степене прилога у тексту; - креирати кратке реченице са употребом прилога у њима. 	Предмет: <ul style="list-style-type: none"> Српски језик и књижевност Француски језик Њемачки језик 	Тема: <ul style="list-style-type: none"> Фонетика и фонологија (са морфофонологијом) Медији и друштвене мреже Језици

- упореди грађење прилога у матерњем са грађењем придјева у латинском језику; - користи компаративне и суперлативне прилоге у реченицама.		Музичка култура	Музика праисторије и старог вијека
		Историја	Стари Рим
		Хемија	Раствори

Дидактичко-методичка упутства и препоруке

- Постепено усвајање градива од лакшег ка тежем, од познатог ка непознатом.
- Повезивање нових граматичких садржаја са претходно наученим уз непрекидно понављање.
- Инсистирање на читању и превођењу лакших латинских текстова уз њихово разумијевање.
- Користити оригиналне текстове за вјежбавање граматичких правила.
- Давати граматичке примјере у реченици, никако изоловано, те потицати њихово препознавање у тексту.
- Комбиновати дедуктивну методу (најприје правило, затим примјери) и индуктивну методу (ученици сами откривају правило кроз примјере).
- Увести интердисциплинарни приступ (повезивање с историјом, књижевношћу, филозофијом и умјетношћу).
- Примјенити компаративну методу са српским језиком и другим језицима, нарочито са романским језицима (у граматички, синтакси и лексички).
- Користити дигиталне алате (језичке апликације и др.).
- Увести визуелне алате у наставу кроз употребу табела, графикана, картица, граматичких мапа, плаката и других илустрација ради лакшег разумијевања и учења граматичких облика.
- Кад год је могуће користити социјалне облике рада: рад у паровима или групама.
- Примјењивати интерактивне методе (попут граматичке слагалице, питалица итд).
- Организовати такмичења, квизове и тематске радионице.
- Радити на мотивацији ученика објашњавајући улогу латинског језика у медицини, праву, биологији и другим научним дисциплинама.
- Укључити занимљивости из римског живота, анегдоте, митологију, легенде и сентенце.

Провјера знања и оцјењивање треба да се врши континуирано, у складу са принципима наставног предмета, уз уважавање актуелног правилника о оцјењивању ученика.

Усмено провјеравање и оцјењивање организовати и реализовати тако да представља смислену и функционалну цјелину провјере различитих елемената: читање, превод, граматичка анализа текста, сналажење на непознатом тексту и препознавање већ познате грађе. Писмено провјеравање, осим изразом задатака објективног типа и контролним радовима, могуће је вршити у виду превода реченица са латинског на српски језик и обратно, или превода лакшег континуираног текста са латинског језика уз помоћ рјечника.

Међупредметно повезивање и интегративни приступ у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и других наставних предмета омогућавају реализацију одређених образовних циљева и садржаја у оквиру наставног плана и програма општег образовања. Овакав приступ осигурава подизање нивоа сврсисходности и функционалности процеса учења, омогућава ученицима развијање личних вјештина и компетенција, осигурава поузданију процјену напретка ученика, подстиче радозналост и мотивацију, те промовише цјеложивотно учење.

Користити уџбенике одобрене од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске.

Садржаји из историје и културе Рима као и латинске сентенције и скраћенице прожимају се кроз све теме овог програма, те се тако могу и учити.

Препорука је да се у првој години наставе латинског језика обради и научи академска химна *Gaudeamus*.